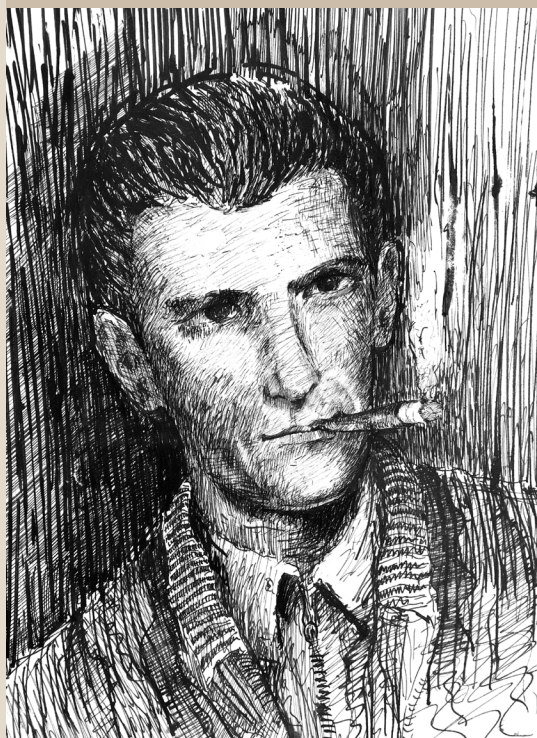

FÜLÖP SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ

SZÜLŐFÖLDEM

FÜLÖP SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ

*„Vallom: a művésznak előbb meg kell tanulnia a mesterséget,
majd azt elraktározni a tudatalattijába,
hogy később a tanultakat elfelejtve
előjöbessen a már isteni adottságként
benne rejlő tehetség.”*

Fülöp Sándor

SZÜLŐFÖLDEM

A KÖNYVET KIADJA A

**REFORMÁTUSOK SZATMÁRÉRT
KÖZHASZNÚ EGYESÜLET**

2016

AJÁNLÁS

A bibliai időkből is ismert szokás volt, ami valamilyen formában mindmáig megmaradt, hogy egy-egy korszak vagy terület végét, határát megjelölték. A hátkő jelezte, hogy az ember igazodik egy maga által elfogadott rendhez, tiszteletben tartja, és illetéktelenül nem lépi át. Korszakot meghatározó és korszakot váltó események idején is megvolt ez a szokás. A kőre többnyire felirat is került. A Szentírás talán legismertebb ilyen jelene, amikor Sámuel Izrael népének egy korszakos eseménye után felállít egy követ, és ráíratja: Mindeddig megsegített az Úr!

Ennek a szokásnak a továbbörökítése az, amikor egy emberi életkorszak lezárultával emléket állít ez a kötet egy küzdelmes, imádkozó és alkotó életnek. Hiszen Fülöp Sándor élete, alkotásai, emberi és művészi, pedagógiai tartása ezt sugározza. Azt a titkot, hogyan lehet sokszor kényszer szülte határok, beszorítottság, mások által diktált lehetőségek és lehetetlenségek között is megmaradni olyan embernek, aki Istentől kapott tehetségét, talentumait nem ássa el, hanem újra meg újra talpra áll, és tovább akar adni valamit. Aki tudja, hogy mivel tartozik Teremtő Istenének, az őt körülvevő közösségnek, az utána jövő nemzedéknek. S mindebből kikerekedik egy egész, teljessé váló élet. Tudta, hogy mi az, amit érdemes továbbadni, mi az a hagyomány, amivel a töredékességből a teljesség felé lehet mutatni színekkel, formákkal, a ráknézett környezet, a táj megörökítésével, a felszínes fecsegések és nagyot mondó handabandázások zűrz-

varos világában a harmónia megtartó hatalmára mutatni.

Művek és emberek kerülnek fel erre az emlékoszlopra. Alkotások, az alkotásokat befogadó emberek, s a tőle emberséget is megtanult emberek, tanítványok összessége. Karácsony Sándor, a nagy magyar pedagógus azt tartotta, hogy a nevelés mindig légkör kérdése. A vérbeli pedagógus olyan légkört teremt a jelenlétével, hogy abban minden kényszer és mesterkélttség nélkül történik meg a tanító és a tanítvány között létrejövő titokzatos kapcsolat, a találkozás, az együtt vándorlás. A jó pedagógus egész lényével azt üzeni tanítványainak: Gyertek, menjünk együtt azon az úton, amelynek igazságáról én már meggyőződtem, és ti is meggyőződhetek.

Kívánom, hogy a kötet megismerői ezzel a lélekkel vegyék kézbe ezt az albumot.

Dr. Bölcskei Gusztáv
rektor

Engedjék meg, hogy személyes hangvételben, közvetlen élményeimet fessek ide Fülöp Sándorról. 14 éves voltam, amikor bekerültem az Esze Tamás Gimnáziumba. Ekkor találkoztam Fülöp Sándor tanár úrral rajzórán. Barna köpenyt viselt, karakteres arca volt, és szenvedélyesen beszélt a festészetéről. Mikor művészettörténeti előadást tartott, mélyen átélt, széles gesztusokkal szólt a színekről, fényekről és árnyékokról. Egy padlástérben volt akkor a rajzterem, körben rajzbakok, a tér közepe pedig szabadon hagyva. Egyszer egy óra után odamentem tanár úrhoz, és megkérdeztem, hogy van-e lehetőség rajzsakkörre járni? Láthatóan megörült a kérdésnek, hogy valaki érdeklődik eziránt. A rajzsakkörön ugyan csak egy-két diák vett részt, de ugyanolyan lelkiismerettel és odaadással tanított a rajzolásra, festésre, mintha egy egész osztálynak tenné azt. Meglepett, hogy láttam bennem tehetséget. Bár én nagyon elhivatott voltam, nem értettem, honnan fedezte fel, de akkor úgy gondoltam, hogy nem tudok igazán jól rajzolni. Valahogy neki mégis evidens volt.

Később a Művelődési Házban indított szakkörre is jártam, majd aztán Bíró Lajoshoz és Szabó Károlyhoz is. Mindig kapcsolatban maradtam vele, sőt a tiborszállási alkotótáborban is együtt festettünk. Sokat nézegettem a képeit, szerettem a munkáit. Olykor végignéztam, hogy fest meg egy képet, nagyon érdekelt.

Művei jó értelemben véve lazák, felszabadultak, spontánok, üdék voltak. Soha nem vezett el a részletekben. Könnyedén vázolta fel kompozícióit, és mindvégig ügyelt rá, hogy ne legyen túldolgozva, mindig friss maradjon. Mondhatnám, hogy festői legyen. Abban az időben sok képet festett farostlemezre. Néha meghagyta a lemez barna alapszínét, kihasználta az anyag adottságait. A barna alapszín a tér egy része volt. Nagyon gyorsan dolgozott.

Mikor festett, behunyorította a szemét, mert nem azt a világot akarta megfesteni, amit hétköznapien látunk, hanem a hunyorítással leegyszerűsítette a látványt. A mátészalkai emlékeim szerint sok helyi festő a tájjal foglalkozott, és a falusi világot dolgozta fel, de ő kissé más volt. Őt a mátészalkai világ városias része is érdekelt. Ez újszerű volt nekem, mert abban az időben én nem sok ilyen művet láttam. Lefestette a Tejipar épületét, városi utcákat, emeletes blokkházakat, melyekben jelzésértékűen a városi ember is látható volt. Érdekes volt az a könnyedség, ahogyan megjelenítette őket. Annyira laza elemekből építkezett, hogy olykor már az absztrakt festészetet juttatta eszembe. Mintha a látható világ, melyet lefestett, az csak egy ürügy lett volna arra, hogy színeket kenjen fel egy táblára, és vonalakat, foltokat hozzon létre. Ő együtt élt a színekkel. Azt éreztem, hogy jobban érdekelték őt a színek, a bátor ecsetkezelés, mint a való világ látványa. Ebben az értelemben modern felfogású alkotó volt, különbözve a környék festőitől. Szememben Fülöp tanár úr egy igazi városi festő volt.

Mióta elkerültem Mátészalkáról, számos magyar és külföldi kiállítóhelyen, művészeti közegben megfordultam. Bárhol voltam, mindig eszembe jutott tanár úr és az ő művei. A munkái nekem az otthonomat jelentették, ahonnan jöttem. Mikor hallottam, hogy elment közülünk, nagyon megérintett. Úgy éreztem, hogy belőlem is eltávozott valami nagyon fontos. Itt hagyta nekünk műveit, melyeket nem tudok tőle különválasztani, mert a kettő csak együtt érvényes, hisz ő az a festő volt, aki minden elemében, mélyen átélve együtt élt műveivel.

Köszönöm Tanár Úr!

Asztalos Zsolt
Munkácsy Mihály-díjas képzőművész

FÜLÖP SÁNDOR FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKEZETE

Fülöp Sanyi bácsi magas, szikár alakjára, egyéniségére tisztelettel emlékszem. Kiállításmegnyitókon, művészeti rendezvényeken mindig volt egyértelmű meglátása, és azt nem is rejtette véka alá. Kíváncsi lettem, ki ez a véleményt formáló ember. Lassan kezdtem megismerni, sőt néhány munkáját meg is mutatta nekem. Kiderült, hogy az ő rejtőzködő festészete igen mély művészi kvalitást mutat. Önéletrajzában így fogalmaz: „*Valami belső kényszer motivál a festészet felé.*”

Sanyi bácsi 1928-ban született Debrecenben. Hajdúbosszörményben nőtt fel. A Bocskai István Református Gimnáziumban érettségizett és kapott életre szóló biztatást Király Jenő festőművésztől, aki az akvarelltechnikát Budapesten, a Képzőművészeti Főiskolán, Edvi Illés Aladártól tanulta. Érettségi után rögtön jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára, ahová fel is vették. Mivel kollégiumot nem kapott, így a debreceni Pedagógiai Főiskolán folytatta tanulmányait, amely később Egerbe költözött, ezért már ott vette át rajz, matematika, fizika és kémia szakos tanári diplomáját. Később levelezőn elvégezte az Eötvös Loránd Tudományegyetem matematika és ábrázoló geometria szakát. Egri évei alatt Adler Miklós festő és grafikus a mestere. Adler a Képzőművészeti Főiskolán Réti István tanítványa volt.

Pedagógiai pályája Szatmár megyében, Tarpán indult. Itt ismerkedett meg leendő feleségével, aki szintén pedagógus volt. Ez egy életre szóló kötődést jelentett számára. A kommunizmus évei alatt, mint pártonkívülinek nem volt könnyű élete, amelyet csak tetézett apósa kuláksága. A refor-

mátus hajdúból, református szatmárivá vált. Belső meggyőződése továbbra is a vizuális kultúra felé terelte. Szeretett tanítani, de a művészet volt az, ami igazi szabadságot jelentett számára.

Szatmár volt a színtere festészete kibontakozásának. Szatmárt a trianoni nemzeti tragédia után Szabolcshoz csatolták, a kommunizmus alatt „*sötét Szabolcs*”-nak degradálták, pedig Szatmár vármegye Budapest után a legtöbb magyar kulturális értéket felmutató terület. Az irodalomban Károli Gáspár, Kölcsey Ferenc, Ady Endre, Móricz Zsigmond, Kaffka Margit, és még sorolni lehetne hosszan. Hasonlóképpen alakult ez a képzőművészetek terén is. Ebben a megyében indul el a magyar festészet ez ideig legnagyobb mozgalma, a Nagybányai Festőiskola. Az alapító nagy elődök mellett, mint Hollósy, Ferenczy, Réthy, számos környékbeli tehetség tanult itt, Bornemissza Géza Nábrádról, Tagyosi Rátz Péter Császlóból, Jándi Dávid Jándról, Komoróczy Iván Jármiből, valamint az ismert nagybányaiak, akik a bányavárosban vagy környékén születtek.

Fülöp Sándor, még ha nem is tudatosodott benne, de állítom, ezt a festőiséggel átitatott kultúrát érezte meg Szatmárban. A jó időben felkélő nagybányai, máramarosi hegyek, a Szamos, Tisza, Kraszna, Túr vize, ártéri erdeinek csodálata beépül munkáiba. Szívesen festette életének színterét, csonka Szatmár fővárosának, Mátészalkának motívumait: a város utcáit, tereit, templomba menő aszszonyokat, tájképeket. Színvilága gazdag, szívesen használt finom valőröket. Alkotásaiban fel lehet ismerni művészetének nemzeti karakterét, identitástudatát. Ez adott ihletet, folyamatos motivációt.

Illenek rá Ferenczy Béni gondolatai, aki a Nagybányai emlékeim című írását így zárja: „*Nagybánya tanulása erkölcsi. A szorgos, elmerülő munka, a töprengés nélküli hozzáfogás, a munkaláz gyönyöre. A l'art pour l'art átlényegülése ez – munka a munkáért, nem béért, nem dicséretért, nem versenybérért, lelkesedés ez, amelyben már benne foglaltatik a rajongás hangulata és tartalma is. Nagybánya hagyománya a természetimádat, a meg nem alkuvás, a rajongó erő kifejtés.*”

Végül saját szavaival szeretném zárni írásomat. „*Ha végignézem az életemet, úgy hiszem, elég színes, élményekben gazdag volt. Mindig teljesítettem feladataimat, és mindent megtettem szűkebb családom, hazám és egyházam boldogulásáért.*”

Bíró Lajos
szobrászművész

A Elfogultságoktól mentesen próbálom írni soraimat. Képes-e azonban erre a lélek, ha a szeretett, a mélyen tisztelt édesapa áll a középpontban, akinek élete példamutatást és tanúságtételt hordoz? Minden valószínűség szerint lehetetlen küldetés, amire vállalkoztam.

Akiknek volt szerencséje ismerni Fülöp Sándort, tudják, hogy nemes egyszerűség és természetes szerénység jellemezte. Személyes küldetés-tudatával összeegyeztethetetlen volt a becsvágy, a törtetés. Önzetlen szeretetből és lelkiismerettel alkotott, kihasználva a mindennapok során feltáru-
lkozó valóságot.

Szívből ajánlom mindazoknak ezt az albumot, akik betekintést kívánnak nyerni Fülöp Sándor festményein keresztül az ő alázatos és mértéktartó munkásságába. Színes és sokoldalú egyéniségét kiválóan tükrözik művei, ahogyan megörökítette az élet felejthetetlen, soha vissza nem térő pillanatait.

Fülöp István,
a Reformátusok Szatmárért Közhasznú
Egyesület elnöke,
a Mátészalkai Járási Hivatal vezetője

ÉLETRAJZ

Fülöp Sándor 1928. október 17-én született Debrecenben. Gyermekkorát Hajdúböszörményben töltötte, és az iskoláit is itt végezte. 1948-ban érettségizett a hajdúböszörményi Bocskai István Református Gimnáziumban. Itt kapott életre szóló elhivatást a természettudományokhoz, a rajzolás-hoz és a festészethez. Érettségi után a Képzőművészeti Főiskolára nyert felvételt, azonban a főiskola kollégiumába nem kapott helyet, ezért a debreceni Pedagógiai Főiskolára iratkozott be, amely később Egerbe költözött. Mestere a kiváló művész, Adler Miklós volt. A főiskola utolsó félévében Tarpára helyezték gyakorlatra, ahol megismerkedett Uzonyi

FÜLÖP SÁNDOR EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK:

- Eger (1951)
- Nyíregyháza (1961)
- Szarvas (1977)
- Hortobágy (1986); (1991. június 3.)
- Mátészalka (1986); (1988); (1990); (1991);(1995); (1997); (2001); (2008)
- Vásárosnamény (1993)
- Jármi (1995)
- Nagyecsed (1996)
- Vaja (1998)
- Hajdúböszörmény (2003)
- Budapest, Szalóky Galéria (2006)
- Szamosszeg (2007)
- Debrecen, Dóczy Galéria (2015)

FÜLÖP SÁNDOR CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK:

- Tokaj (1950)
- Nyíregyháza (1954); (1972)
- Dunaújváros (1961)
- Esztergom (1978)
- Gyula (1977)
- Vaja (1995); (1998); (1999)
- Mátészalka (1996); (1999)
- Munkács (2000)
- Tiborszállás (2003); (2004); (2005)
- Nagykároly (2007)

Matild fiatal tanítónővel, akivel az első találkozás-kor megszerették egymást, és 1952-ben házasságot kötöttek. 1959-ben Járriba költöztek, így került a pedagógus házaspár a Jármi-Paposi Általános Iskolába. 1964-től egészen nyugdíjba vonulásáig a mátészalkai Esze Tamás Gimnáziumban tanított matematikát, ábrázoló geometriát, rajzot és művészettörténetet nappali és levelező tagozaton. A festészet és a rajzolás egész életét végig meghatározta, és szakmai tudását mindvégig fejlesztette. 2012. június 8-án méltó tiszteletadással kísérték utolsó földi útjára Mátészalkán.

KÉPEI MEGTALÁLHATÓAK:

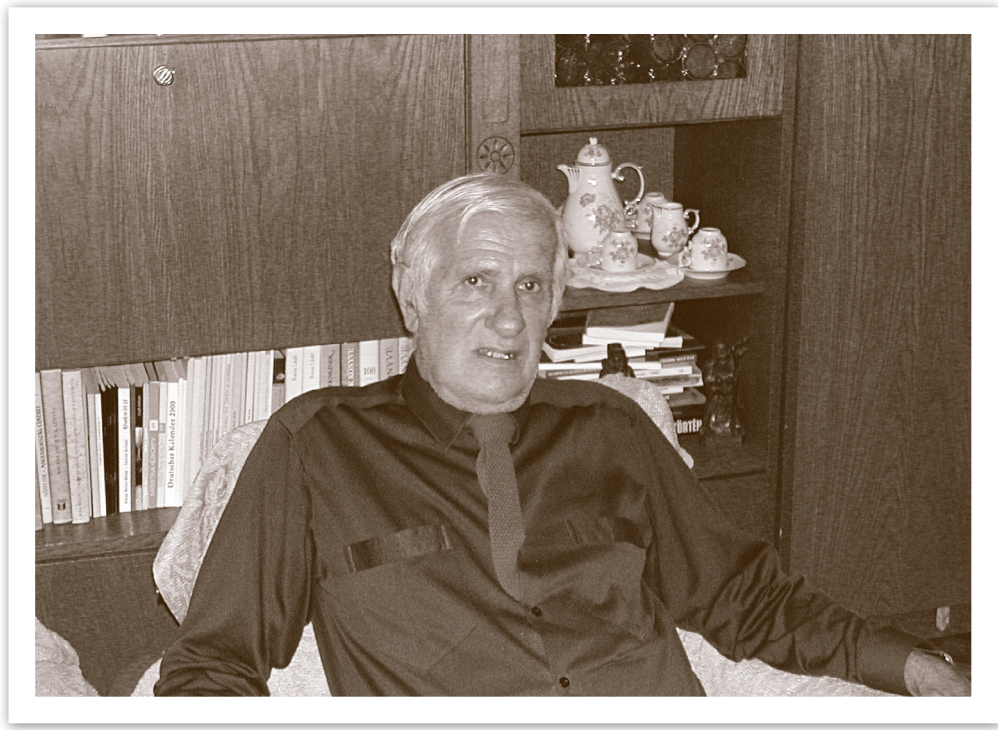
- Mátészalka közintézmények
- számos magánszemélynél (országszerte)
- Zevenaar (Hollandia)
- Munkács (Kárpátalja)
- Németország

MŰVÉSZTELEP:

- Tokaj (1950)
- Dunaújváros (1961)
- Gyula (1977)
- Esztergom (1978)
- Vaja (1995); (1996); (1998); (1999)
- Munkács (2000)
- Tiborszállás (2003); (2004); (2005)

KITÜNTETÉSEK:

- Szocialista Kultúráért kitüntető jelvény, 1978. augusztus 20.
- Kiváló Társadalmi Munkáért kitüntetés, 1985. május 3.
- Munkács Város Oklevele, 2000.
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés Emlékplakettje, 2010. október 23.

Vitorlások 2001; 21x31 cm; akvarell; papír

Városrészlet 1992; 24x43 cm; akvarell; papír

Szőlőföld vörösben 1990-es évek; 65x46 cm; olaj; farost

Szalkai hegy 1998; 70×95 cm; olaj; farost

Cinevégi házak 1986; 78,5×52,5 cm; olaj; farost

A Dunánál 1966; 57x77 cm; olaj; vászon

Dunapentelei óvárosi utca
1965; 64x50 cm; olaj; vászon

Szürke háztetők 1966; 55x79 cm; olaj; vászon

Szőlőhegy I. 1980-as évek; 50x90 cm; olaj; farost

Csaholyi dombok 1992; 48x56 cm; olaj; farost

Fát ültetők 1976; 52×77 cm; olaj; farost

Templom előtt 1989; 45×89 cm; olaj; farost

Ruhaszárítás 1990-es évek; 35×68 cm; olaj; farost

Görögkatolikus templom 1980-as évek; 64×47 cm; olaj; farost

Barabási szőlőhegy 1980-as évek; 57×81 cm; olaj; farost

Szénakazlak 1990-es évek; 34x49; olaj; farost

Tél a Tarpai Nagyhegyen 1990-es évek; 53x56 cm; olaj; farost

Szőlőhegy II. 1987; 38x24,5 cm; akvarell; papír

Rudabánya
1990-es évek; 27x34 cm;
akvarell; papír

Nyírségi dombok 1990; 34x49 cm; olaj; farost

Almaszedő lány 1984; 70x71 cm; olaj; farost

Mátészalkai görögkatolikus templom 1970-es évek; 77x48 cm; olaj; farost

Nádas II. 1980-as évek; 60x78,5 cm; olaj; farost

Négy fa 1995; 70x69 cm; olaj; farost

Krisztus 2004; 57×41 cm; olaj; farost

Zöld táj
1990-es évek; 41×52 cm;
olaj; farost

A kertünk télen 1990-es évek; 51×76 cm; olaj; farost

Esze Tamás Gimnázium 1997; 50,5×95 cm; olaj; farost

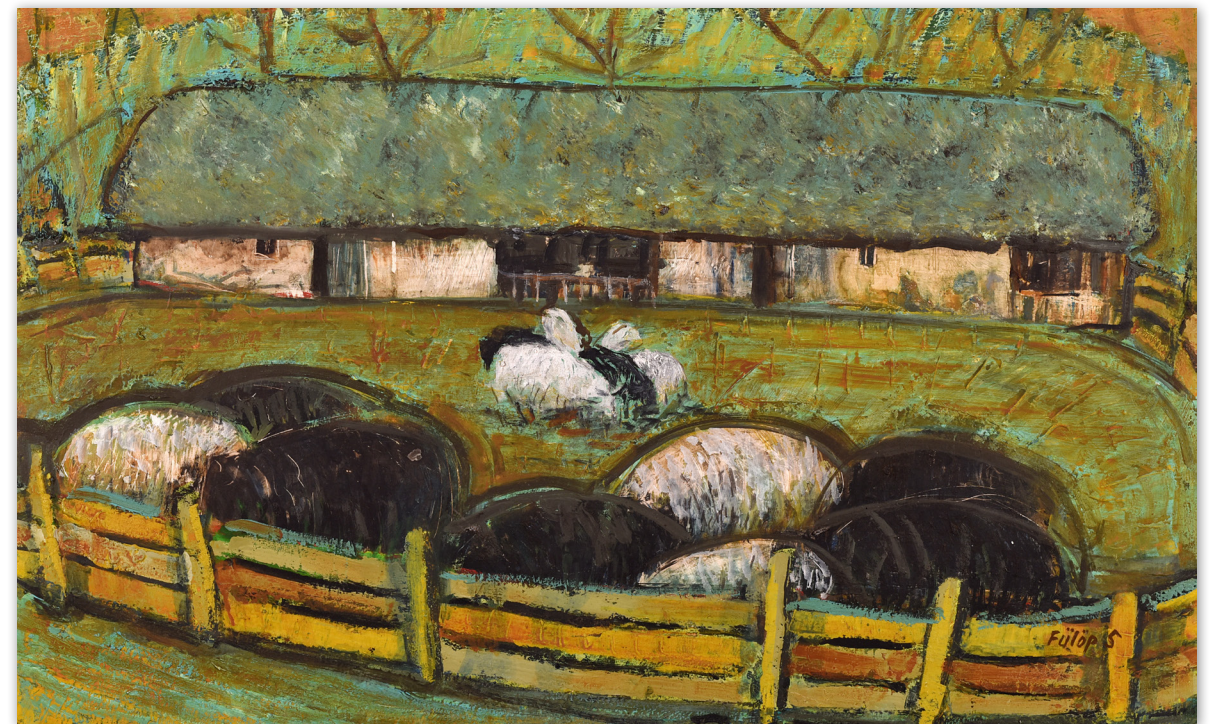
Alkony II. 1990; 49×68,5 cm; olaj; farost

Tanya 1980-as évek; 60×84 cm; olaj; farost

Juhok 1980-as évek; 51x77 cm; olaj; farost

Juhodály 1980-as évek; 56x91 cm; olaj; farost

Szamos-part 1990-es évek; 31x59 cm; olaj; farost

Beszélgetők 1990-es évek; 34x49 cm; olaj; farost

Őszi hangulat 1980-as évek; 60x49 cm; olaj; farost

Parkerdő 1990-es évek; 44x54,5 cm; olaj; karton

Nagyolvasztó 1960-as évek; 49x64,5 cm; olaj; farost

Szatmárcsekei fejfák 1990-es évek; 71x42 cm; olaj; farost

Hegymenet 1970-es évek; 49,5x69,5 cm; olaj; farost

Alkony I. 1990; 41x82 cm; olaj; farost

Szatmár megyei falu 1990-es évek; 52x88 cm; olaj; farost

Ifjúság tér 1996; 22,5x27 cm; akvarell; papír

Ifjúság téri házak 2008, 49x69 cm; olaj; farost

A mi régi utcánk 1970; 51x72 cm; olaj; vászon

Szalkai malom 1980-as évek; 16x22 cm; akvarell; papír

Épülő sportcsarnok 1988; 29x41 cm; akvarell; papír

Fonyódi lido 1971; 54x73 cm; olaj; farost

Virágcsendélet 2004; 55x38 cm; olaj; farost

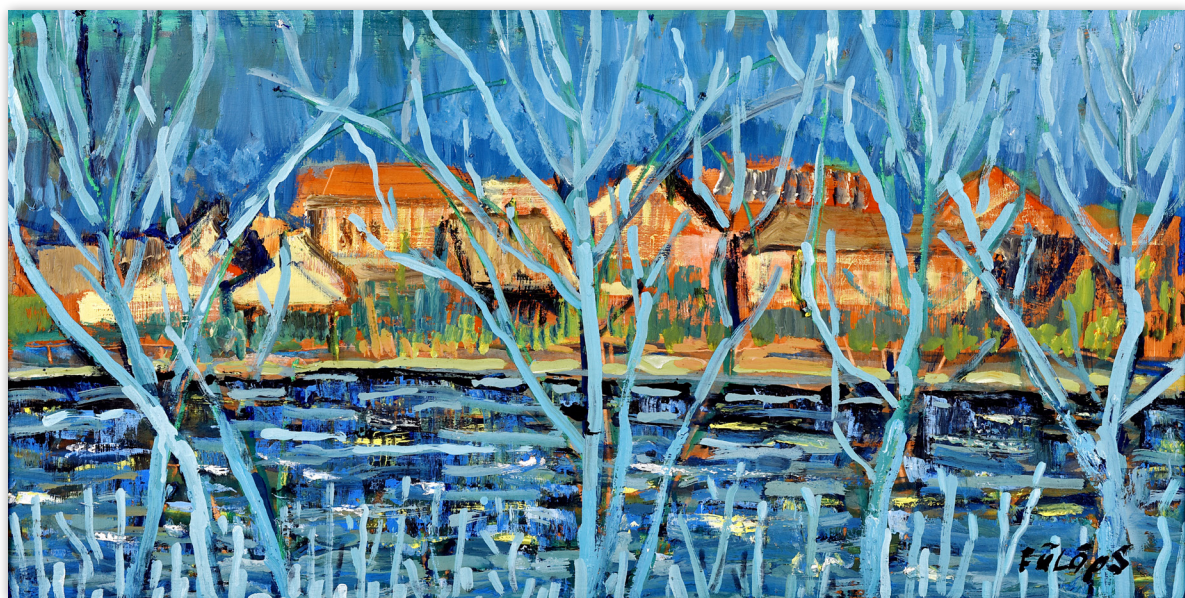
Cítrumos csendélet 1990-es évek; 56x91 cm; olaj; vászon

Szatmári falu 1990-es évek; 47,5x80 cm; olaj; farost

Cinevégi ház 1992; 41x58 cm; olaj; karton

A Szamos Matolcsnál 1980-as évek; 41x92 cm; olaj; farost

Tanya dombbal 1980-as évek; 40x80 cm; olaj; farost

Holt-Szamos 1983; 58x80 cm; olaj; farost

Nádas I. 1980-as évek; 39,5x51 cm; olaj; farost

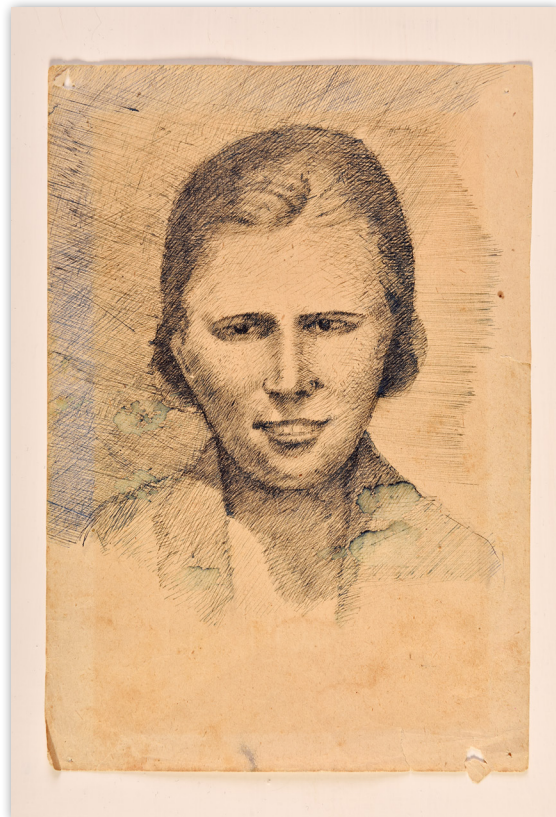
Tanyasi Öreges 1975; 48x69 cm; olaj; vászon

Mátészalkai erdészház 1995; 62x88 cm; olaj; farost

Pálmika 1963; 39,5×29 cm; pasztell; karton

Tanulmány 1950; 23×16 cm; toll; papír

Matyu 1952; 28×19,5 cm; pasztell; papír

Unokájával, Ákossal

Családi körben feleségével és menyével, Judittal, valamint unokaival

Arnold unokájával és az ő feleségével, Katicával

Feleségével, Matyuval

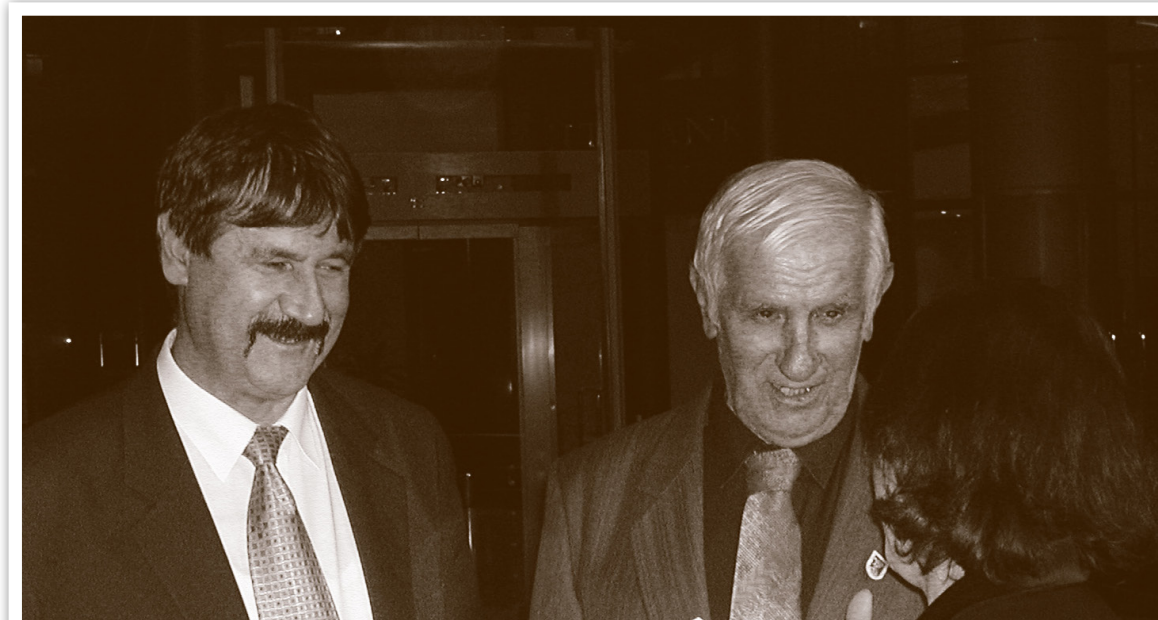
Lányával, Pálmikával és első unokájával, Cacíval

Érettségi kép 1948

Családi kép 1960

Kiállításán, a Szalóky Galériában 2006-ban

SZATMÁRI MŰVELTSÉG TÁRA

Kiadja: Reformátusok Szatmárért Közhasznú Egyesület,

Fülöp István elnök

Dr. Végh Balázs Béla sorozatszerkesztő

A fotókat készítette: Csutkai Csaba

Szerkesztés és tördelés: Csutkai Márton

Nyomda: Grafit Nyomda „R” Kft.

Felelős vezető: Ördögh J. Gábor

ISBN: 978-963-12-4301-7

Hálás köszönettel tartozom azoknak, akik e könyv létrejöttében közreműködő segítséget nyújtottak: Buka László és Rác Imre művésztanároknak, valamint Erni Juditnak és Baksa Gabriellának.

Fülöp Sándor emlékérem: Fülöp Sándorné és a Reformátusok Szatmárért Közhasznú Egyesület a festőművész munkásságának tiszteletéül emléklapket-tet létesített Bíró Lajos mátészalkai szobrászművész alkotásával. A díj olyan tehetséges tanulók számára adományozható, akik a rajz valamint a festészet területén kiemelkedőt alkottak. Minden tanév végén a mátészalkai Esze Tamás Gimnázium és a hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium egy-egy diákja részesülhet kimagasló teljesítményének elismeréséül az emlékéremben.

